

VÁROSUNK ÜNNEPÉRE

Heinrich Böll:

Akkor Ogyesszában...

Akkor Ogyesszában nagyon hideg volt. Minden reggel nagy, zörgő teherautókon haladtunk végig a macskaköves utakon a repülőtérre, fagyoskodva vártuk a nagy, szürke madarakat, melyek a starthelyre gördültek. Az első két napon azonban, éppen amikor beszállásra készültünk, parancs érkezett, hogy az időjárás nem alkalmas a repülésre, sűrű a köd a Fekete-tenger felett, vagy mélyen járnak a felhők, s mi ismét beszálltunk a nagy, zörgő teherautókba, és a macskaköves utakon visszatértünk a kaszárnyába.

A kaszárnya túl nagy volt, piszkos és tetves, s a földön guggolva, vagy a koszos asztalon végighasználva huszonegyeztünk vagy énekelünk, s az alkalmat vártuk, hogy túl legyünk a falon. A kaszárnya tele volt várakozó katonákkal, egy sem mehetett be a városba. Az első két napon hiába kísérleteztünk a kilógással, elcsíptek bennünket és büntetésből nekünk kellett cipelni a forró kávésvödöröket és a kenyeret kirakni.

A harmadik napon csak arra vártunk, hogy egészen besötétedjék, aztán egyszerűen elindultunk a főkapun keresztül, s mikor az őrszem megállított bennünket, anynyit mondtunk: »Szelcsini vezénylés«, és átengedett mindnyájunkat.

Hárman voltunk, Kurt, Erich és én, nagyon lassan haladtunk. Még csak négy óra volt, de már egészen sötét. Nem akartunk mást, csak kikerülni a hatalmas, fekete, mocskos falak közül, és most, amikor kinn voltunk, szívesen lettünk volna ismét belül. Mindössze nyolc hete voltunk katonák, szorongással telve, de azt is tudtuk: ha ismét bent lennénk, feltétlenül csak kifelé kíváncskoznánk, s az egész úgy lehetetlen lenne. Különben is csak négy óra van, aludni se tudnánk a tetvektől és a nótázóktól, s amiatt sem, mert féltünk és reménykedtünk egyszerre, másnap reggel kedvező lehet az idő a repülésre, mi elindulunk a Krim fölé, ahol a halál vár reánk. Nem kívántunk meghalni, nem kíváncskoztunk a Krim fölé sem.

Nem tudom, mit is akarunk. Lassan baktatunk befelé a sötét, göröngyös külvárosi utcákon; a kivilági-

atlan, alacsony házak között csak néhány elkorhadt karó keríti el az éjszakát, és azon túl pusztaság látszik, pusztaság, mint otthon.

Nagyon lassan haladtunk, mert még túl korán volt. A sötétben szembetalálkoztunk katonákkal, akik a kaszárnya felé igyekeztek. Mások a kaszárnya irányából jöttek és elhagytak bennünket. Szorongás volt bennünk a rangjelzésektől, és legszívesebben visszatértünk volna, de tudtuk azt is, ha ismét benn leszünk a kaszárnyában, az elkeseredés mar bennünket.

Olykor balról vagy jobbról egy-egy ház következett, melyből sötétsárga fény pislogott kifelé, hangokat is hallottunk, világos és idegen, félelmetes és rikácsoló hangokat. Majd a sötétségben elérkeztünk egy egészen fénylő ablakhoz, ahonnan láma hallatszott, s katonák hangja, ahogyan dalolták: »Mexikóban süt a nap...«

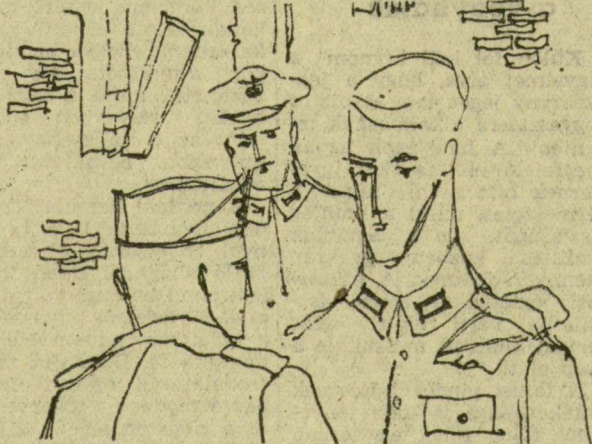
Belöktük az ajtót, és beléptünk: odabent meleg volt és füst. Katonák ültek itt, nyolcan vagy tizen, némelyik mellé asszony is került, ittak és daloltak: az egyik hangosan felnevetett, mikor mi beléptünk. Fialalok voltunk és alacsonyok, a legalacsonyabbak az egész zászlóaljban: egyenruhánk vadonatúj, karunkat és lábszárunkat szúrta a műrost, alsónadrágunktól és ingünkől viszkett a csupasz bőrünk, még pulóverünk is teljesen új volt és szúrós.

Kurt, a legkisebb, ment előre és asztalt keresett; ő tanuló volt egy börgyárban, mindig csak arról mesélt, hogyan készítik ki a bőrt, mit akarunk inni. Először megkérdeztük, mibe kerül a bor, mert mi már hallottunk arról, hogy Ogyesszában minden nagyon drága.

— Öt márká egy palack — mondta az asszony, s három palack bort rendeltünk. Sokat vesztettünk huszonegyen, és megosztottuk, aminek még maradt: mindegyikünknek tíz márkája volt. Némelyik katona evett. Sült húst ettek, amely még gőzölgött a fehér

kenyérseleten, mások fokhagymás kolbászt ettek, és most mi is rájöttünk, hogy éhesek vagyunk, s amikor az asszony odahozta a bort, megkérdeztük, mibe kerül az étel. Azt mondta, hogy a kolbász öt márkába, a hús kenyérrel nyolcra. Mint mondta, a sertéshús egészen friss, de mi mégis három adag kolbászt rendeltünk. Egyik-másik katona csokolgatta asszonyát, vagy egészen nyíltan ölegette, úgy, hogy mi nem tudtuk, merre is nézzünk.

A kolbász forró volt és zsíros, a bor nagyon savanyú. Miután elfogyasztottuk a kolbászt, nem tudtuk, mitévők legyünk. Már nem volt

(Horváth Mihály rajza)

mit mesélünk egymásnak, tizenegy napig fekdüztünk egymás mellett a vagonban, és mindent elmondtunk már. Kurt börgyárban dolgozott, Erich egy parasztagazdaságból jött, én pedig az iskolából.

A katonák, akik a nőkkel csokolóztak, most felcsatolták a derékszíjukat, és eltávolították az asszonyokkal együtt; három nő volt velük, kedvesen kerek arcúak, csevegtek és csacsogtak, most elmentek a hat katonával, gondolom, hatan voltak, de öt biztosan. Csak a berüggottak maradtak tovább, akik a »Mexikóban süt a nap«-ot danolázták. Egyikük, aki a pulnállt, egy hosszú, szőke tizedes, most felénk fordult, és ismét ki-nevetett bennünket. Azt hiszem, túl csendesen és mereven ültünk az asztalnál, kezünk a térdünkön, mint az oktatósnál a kaszárnyában. Majd a tizedes szólt valamit a kocsmárosnak, és ő fehér pálinkát hozott nekünk, aránylag nagy poharakban.

»Fel kell öt köszöntenünk!« — szólt meg Erich, és térdével noszogatót minket. Én pedig addig kiáltottam: »Tizedes úr!« amíg észre nem vette, hogy hozzá szólok. Ekkor Erich ismét a térdével irányított bennünket, felálltunk, és együtt kiáltottuk: »Egészségére, tizedes úr!« A többi katona hangosan nevetett, de a tizedes felemelte poharát, és átkiabált hozzánk: »Egészségükre, gránátos urak!«

A szőke tizedes intett Kurtnak, Kurt odament, és intett nekünk is, miután néhány szót váltott a tizedessel. Az úgy vélekedett, hogy mi elvesztettük az eszünket. Ha nincs pénzünk, adjunk el valamit. Megkérdezte, honnan jöttünk, és merre tartunk. Elmondtuk: a kaszárnyában várjuk, hogy a Krimbe röptessenek minket. Erre komoly képet vágott és nem szólt egy szót sem. Ezután megkérdeztem, hogy itt mit lehetne piacra dobni, ő így válaszolt: mindent. El lehet adni mindent, köpenyt és

A költészet napja

SIMAI MIHÁLY:

A gyerekek álmukat nézik...

A gyerekek álmukat nézik a jégben kifaragják lendület-éles korcsolyákkal arcukat piros krétaként rányomják a táblakemény északi szélre és kiabálva futnak madárnyom-hímzésű hóban két fehér párhuzamos élén a domb felé.

A meredekről aztán boldogan leszedülnek a szánkók,

Sorsod vas felnőtt-sors már mégis ott kuporogsz hátul a zúduló ródlikon a kavargó hólabda-kozmosz mágnes vonzásába szorítva

Száz fehér párhuzamos élén visznek ezek a remény-szemű gyerekek visznek és álmodat is kifaragják lendület-éles korcsolyákkal

Tőlük tanulsz jövődöt játszani tőlük akik a jelen hevített-acél otthonaiból szikraként kipattantak

képlékeny életük fokozatosan szilárdul acélosodik formálódik újjongva zengve fájva

hihetetlen napokra hasonlít s óriási kulcsként beleillik a végtelenbe.

SIMONYI IMRE:

Esti vers egy régi házban

Ha itt tölthetnék veled egy napot hajnaltól estelig, vagy déltől; míg mélyül az alkonyat, s estétől reggelig

(akik mögöl a világ elfogyott s tűnő emlékeit — két ember — mint vasúti búcsúzóok. kendővel lengetik)

csak bámulnánk: torz ákombákomot a falra mint vetít a láng — s kinyitnám mind az ablakot, hogy el a rétegek

lássunk. — S te szólnál: fáradt vándorok hús patak vizeit merítik így — mely lázadón csobog — mint én a verseid

fanyar sodrából ahogy kortyolok — izük úgy részegit, mint korhelyt, ha nyakalja óborok részeges izeit.

S én szólnék: — lánykám, veled egy napot szeretnék tölteni itt, kitárni sarkig minden ablakot, hogy el a rétegek

lássak — kutatván a régi nyomok után, hol csúnyjeit gyermekkoromnak, hajdan megrabolt fészkek tán őrizik.

S még mondanám: — lánykám itthon vagyok, az öröm szétfeszít! Ó, nézd csak, a nyárfákon túl, amott, az éj lelelkedik

baljósan, mint szemed, ha fellobog. — de most szemed szelid — s még kérdeném: mint langyos záporok mért hullanak könnyeid?

Végül szólnék: — az óramutatót megállítom ma itt! Küllönként töröm szét — ha akarod — az idő kerekit!

hogy időtlenül éljük e napot hajnaltól estelig — s még akkor is, amikor majd a hold harmadszor megtelik...

SZEPESI ATTILA:

Ősz

Az elhajított dinnyehéj az úton, arannyal hívogató szőlőfürtök, s jak üstökét tépdéső viharok már őszit ígérnek, s hinni kell nekik: mert legbelül is mocsan valami benned a korót tördelő magányból, lombot vetkőztető szomorúságból, s nem tévedsz, hidd el: ez az arany-ősz.

Ez már az ősz, mely bíbor koszorúval övezi homlokod, s egy villanás reményt hagy benned s az érett magokban, míg csorduló kancsójából itat...

Zsongó évszakban meztelenül állsz, csak süvítő szelek sovány kutyája s csontvázatlan árnyad követ az úton. Ha énekelsz, hát nekik énekelj!

— Mondd el, ki vagy, és hogyan került sz ide? — fordult a gyerek felé.

— Makón járok iskolába. Most szünet van, és nyárra elszereződtem kukorica-csösznek. Holnap állok helybe, de előbb meg akartam mutatni a tanár úrnak verseimet — nézett Juhász Gyulára. — Reggel korán indultam, és levettem a cipőmet, hogy ne kopjon — mutatott a hóna alatt szorongatott csomagra.

— Ebéd előtt érkezett — folytatta Juhász Gyula. — Elolvastam a verseket, s mindjárt láttam, hogy nagyon tehetséges, és lesz belőle valaki.

— Miért nem vitted nagyobb laphoz a verseket? — kérdezte a szerkesztő.

— Mert öt óra előtt senkit sem találok bent a szerkesztőségben, a gyerek pedig vissza akar gyalogni Makóra, azért siettem ide hozzád.

A szerkesztő benyúlt a zsebébe és pénzt nyújtott a fiú felé.

— Nesze útiköltség, ne menj gyalog újabb harminc kilométert.

— Köszönöm szépen, nem fogadom el. Örülök, hogy le tetszik közölni a verseket.

— Csak fogadd el, nem ajándékba adom. Megvettem a kéziratot, ez a honorárium.

— Pénzt tetszik adni a verseimért? — csodálkozott.

— Már az első verseidért is pénzt kapsz, biztosan nagyon gazdag ember leszel.

— Tessék megmondani, mikor jelenik meg?

— Holnap.

— Holnap? — csodálkozott némi csalódottsággal. — Nem lehetne ma?

Jót nevettek a gyerek türelmetlenségén.

— Nagyon várod, hogy nyomtatásban lássad?

— Szeretném hazavinni Makóra.

— Hagyd itt a címed, majd postán küldök néhány példányt.

— Inkább bejövök holnap magam érte.

— Annyi pénzem nincs, hogy mindig fedezzem az útiköltséged — nevetett a szerkesztő.

— Nem is jövök vonaton; gyalog sínes messze — lelkesedett a fiatal gyerek.

— Aludj itt, és holnap visszautazol.

A gyerekek csodálkozva nézett rájuk, Juhász Gyula lépett hozzá.

— Nálam alhatsz, és holnap visszautazol.

A gyereken látni lehetett, hogy ennyi egyszerre rászakadt boldogsággal nem tud mihez fogni. Leült a földre, és gyorsan felvette a csomagból előhúzott cipőjét.

— Szerkesztő úr, kérem — jött elő a szedő —, nincs aláírás?

— Hát persze — kiáltott fel a szerkesztő —, még a neved sem tudom. Gyere, ird csak alá a neved.

A gyerek nagyot ugrott, és kis ceruzát húzott elő a zsebéből. A szedőszekrény szélén odairta a nevét a versek alá:

József Attila.

— Feltből szedje — adta ki az utasítást a szerkesztő. — Aztán, ha híres ember leszel, el ne feledd, hogy egy szegedi színházi hetilap közölte le az első versedet.

Már nem hallotta a szerkesztő megjegyzését, mert ott állt a szedő mellett, és nézte, hogyan rakja egymás mellé az ólombetűket, amelyek néhány óra múlva az ő nevét viszik rá a fehér papirosra, hogy ez a név soha többé feledésbe ne merüljön.

Igy indult el a nagy magyar költő, a húszas évek nyarán egy szegedi pincében előállított színházi hetilap hasábjairól.

Úr György

(Flórián László fordítása)